

UNDERVEIS

2018

KONKURRANSE! VINN 5000 KR

▶ Forbilder,
gruppepress
og førerkort

Risikotest
Den myke trafikant

12 rules of the road:
Bicycle safety

SLIK FÅR DU
LAPPEN!

Novelle
Å drepe et barn

▶ Husketeknikker ▶ Ekspertenes tips og råd
▶ Straffer, prikker og bøter

TRYGG TRAFIKK

ER DU I VEIEN?

Zoey Line Barstad
Redaktør

Mer informasjon og undervisningsopplegg, spill og oppgaver for elever og lærere i grunnskolen finner du på www.tryggtrafikk.no.

EKSAMENS-AKTUELT INNHOLD

Trafikksikkerhet – norsk – samfunnsfag – matematikk – engelsk. **Se etter den lille, grønne froksen på sidene i magasinet.**

Skal du ta lappen på bil, er det bare å begynne å spare. Det er dyrt. Mange gleder seg til friheten, og synes det er verdt prisen. Å bli sjåfør gir mange muligheter, men også mer ansvar.

I 15-årsalderen begynner mange å forberede seg til førerprøven. Unge sjåførere og gående i alderen 15–24 år er de mest risikoutsatte. Ungdommer, spesielt gutter, har ikke utviklet frontallappen i hjernen fullt ut. Det er den delen av hjernen hvor risiko og konsekvens kobles sammen. I bilene som guttene kjører, sitter ofte jentene på. Holdningen i vennegjengen kan bety liv eller død i trafikken. Venner som tør å si ifra når noen tar risiko i trafikken, redder liv. Ta nøklene, si du er kvalm eller ring politiet om de ikke hører etter er rådene fra de som tør si fra.

DETTE HAR DU BRUK FOR

I årets utgave har vi valgt spennende temaer om trafikk som også er eksamensrelevante i flere fag. På menyen står en sterk novelle rettet mot muntlig og skriftlig **eksamen i norsk**. Du kan også bryne deg på husketeknikker, **matematikkoppgaver** for både førerprøve og grunnskole, **samfunnsfaglige refleksjoner** og **engelske oversettelser**. Felles for alle sidene i magasinet er at **du garantert vil få bruk for det du lærer her**, enten du skal bli sjåfør eller ikke.

TA LAPPEN?

Vi har samlet **tips og råd fra kjøreskolelærere** og nyutdannede sjåførere samt 12 viktige sikkerhetsråd for sykling i trafikken. Ta risikotesten, og se hvilken risikogruppe du tilhører som fotgjenger eller kjørende. Visste du at om du ikke bruker bilbelte, risikerer du 1500 kroner i bot, og at du får 1700 kroner i bot for å tekste mens du kjører? Kjører du for fort, kan du bøtelegges med inntil 10 000 kroner. Men hvorfor er det så dyrt?

De største risikoområdene i trafikken er **høy fart, rus, manglende oppmerksomhet, feil sikring** eller å la være å bruke bilbelte, hjelm og refleks. Norge er best i verden på trafikksikkerhet. Med nullvisjonen om null drepte og hardt skadde i trafikken, skal vi bli enda bedre!

God lesing!

Zoey Line Barstad

OPPGAVER

TENK, NOTER & DISKUTER

1 Hva kan du lese om i magasinet?

2 Hva betyr trafikkkompetanse? Tenk/diskuter!

3 Marker i teksten det du er mest interessert i.

4 Hva står akronymet «FROSK» for?

INNHOLD

Leder	
Er du i veien?	2
Memoteknikk – slik kan du få bedre hukommelse	4
Forbilder, gruppepress og førerkort	6
Do u speak trafikk? Trafikklærerens tips	8
Straffer, prikker og bøter	10
Tips og spareråd	11
Risikotype	
Den myke trafikant	12
Husketeknikk for vei-fart-tid	12
Tar du sjansen?	13
Novelle	
Å drepe et barn	14
12 rules of the road	
Bicycle safety	18

KONKURRANSE!

Oppgaven finner du på side 19, og vinneren får et gavekort på **5000 kroner**.

KOLOFON

Utgiver

Trygg Trafikk
Tullins gate 2
Postboks 277 Oslo
0103 Oslo
Telefon: 22 40 40 40
E-post: hovedkontor@tryggtrafikk.no

Opplag
65 000

Redaktør

Zoey Line Barstad

Pedagogisk journalist

Zoey Line Barstad

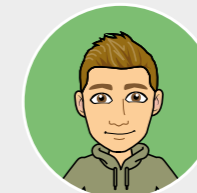
Foto

Getty Images,
Colourbox og privat

Art direction

Dinamo

Trykk
Papermill

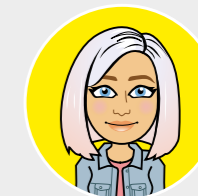
Kristian99

Friår fra skolen, men jobber 😊
Har en søster og en bror ❤️❤️
Fikk lappen på 18-årsdagen 🚗👶

Lene98

👤 Student 👤
To brødre 🍌🍌

Fikk lappen I DAG!!! 🚗👶👶
Klar for første kjøretur ALENE! 🙌

Du vet ikke hva du går glipp av. 🙄

Hvor mange ganger har du ikke hørt det?
Jeg smeller igjen ytterdøra. Tripper. Må på do. Sulten.

Drrrr. Pling.

Trekker mobilen opp av den trange jeanslomma, hinkende på ett bein for å riste av meg skoene.

Kebab hos meg? 🍷🍷

... Jeg kjenner jeg får vann i munnen. Det minner meg på læringsteorien læreren hadde snakket om på skolen i dag. Ganske kult. **Behaviourismen**, hadde læreren konstatert.

SLIK KAN DU FÅ BEDRE HUKOMMELSE

FROSK

ART

US

OPPMERKSOMHET

SIKRING

KUNNSKAP

Kjenner du noen som husker alt? Når det er prøver, konkurranser eller oppramsing av gloser, står de klare med svarene? Det hadde vært gøy å ha det sånn noen ganger, eller hva?

De som glemmer har på en måte rotet bort kunnskapen, og får dermed ikke brukt den. Her er noen gode huskestrategier du kan begynne å bruke med én gang. Det er gøy å lære på denne måten, samtidig som det sparer deg for masse ekstra pugging senere.

LAG ET ORD AV FØRSTE BOKSTAV

Se på illustrasjonen av ordet FROSK over. Det er de viktigste forbokstavene i risikoområdene vi lærer om i trafikken.

Å huske begrepene fart, rus, oppmerksomhet, sikring og kunnskap i trafikken er kanskje ikke så lett første gang. Ved hjelp av **akronymet** (huskeordet) får du første ledetråd: Første bokstav i hvert risikoområde danner ordet **FROSK**.

RARE HUSKESETNINGER

Hva om du glemmer akronymet du laget? Noen ganger kan det være vanskelig å huske selve akronymet. Derfor bør man lage en huskesetning som danner ordet.

Illustrasjonen av jenta og frosken får deg kanskje til å tenke på prinsessen som kysset frosken. Neste gang du ser en frosk, kan det hende du husker på risikoområdene i trafikken.

AKRONYM

betyr «først» eller «ytterst».

FROSK

blir i dette magasinet brukt som en forkortelse for de viktigste risikofaktorene i trafikken.

LÆR DE VIKTIGSTE RISIKOOMRÅDENE MED HUSKEORDET FROSK

De vanligste årsakene til ulykker i trafikken er at trafikanter kjører for fort, er ruspåvirket, mangler oppmerksomhet, slurver med bilbeltet eller har løse gjenstander i bilen.

Fart – for høy fart etter forholdene

Rus – alkohol, narkotika og trekantmedisin

Oppmerksomhet – mobil, dagdrømming, GPS

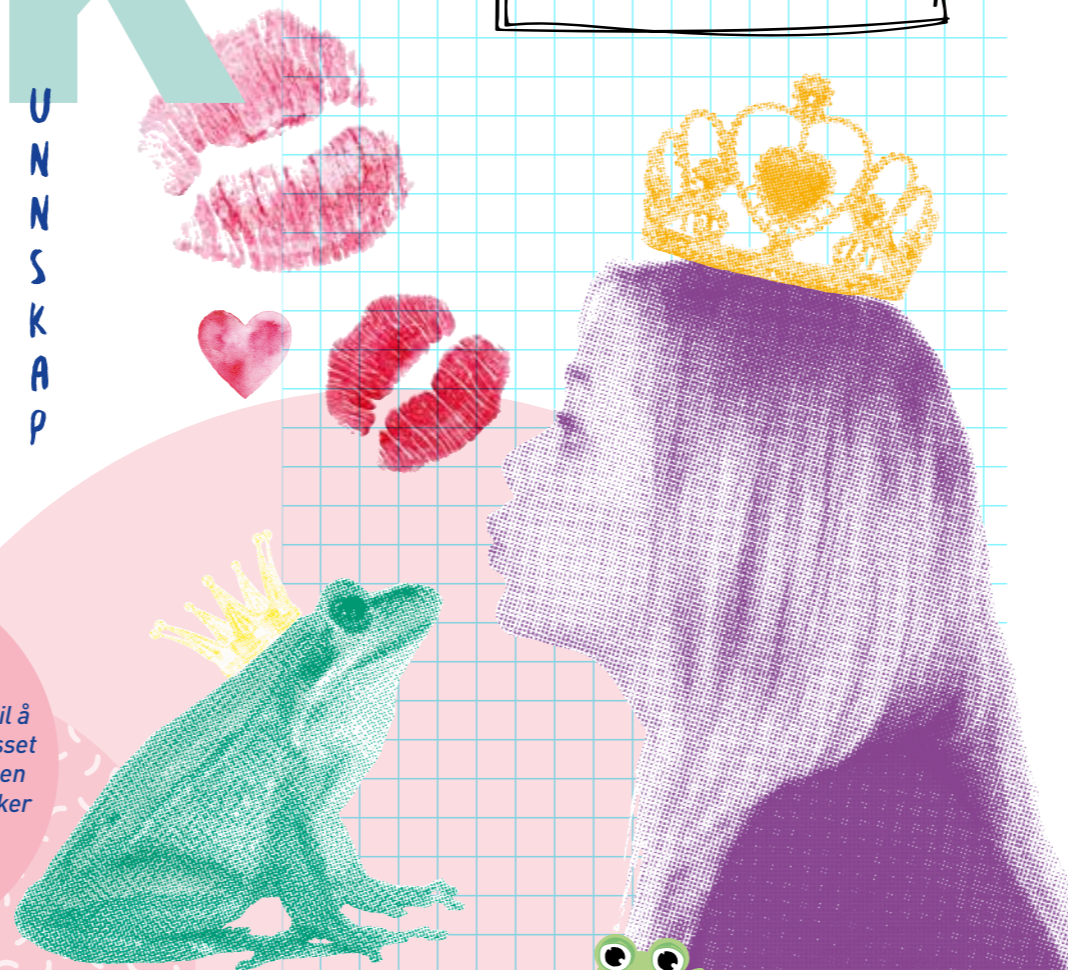
Sikring – beltebruk, løse gjenstander, dyr

Kunnskap – kunnskap og holdninger

Lagre som ...

SLIK GÅR DU FREM

1. Hva skal du huske?
2. Lag et ord av hver bokstav som danner en setning – ord du vil huske.
3. Tegn setningen. Tenk før du begynner.

OPPGAVE

BEDRE HUKOMMELSE PÅ 3 MINUTTER

Tegn huskesetningen «Fuglen rister oxen slank klemmende».

Forestill deg hvordan fuglen rister en okse og blir slank mens den blir klemt. Du kan også lage en egen huskesetning du tror passer deg bedre.

... Skulle jeg få vann i munnen hver gang Kristian sendte meg en melding? I dag kunne jeg i hvert fall tenke meg kebab til middag. Jeg har friheten til å kjøre med rykende ferskt førerkort. Endelig. Jeg er så stolt og glad!

Drrrr. Pling.

... Vann i munnen. Det virker!

Sykkelhjelmen delte seg i to! 🤔🤔

Prøver igjen! 🤔🤔

Bra det ikke var skallen da!

... En tykk, fuktig, lunken blanding av ull og kokt fisk angriper meg fra kjøkkenet. Fårikål? Fisk? Jeg klarer ikke å plassere lukten.

FORBILDER, GRUPPEPRESS OG FØRERKORT

VICTOR (21 ÅR)

FORBILDER:

Med mange småsøsken er jeg vant til å måtte passe på hvordan mine handlinger påvirker dem. De hermer mye etter det jeg gjør, på godt og vondt.

GRUPPEPRESS:

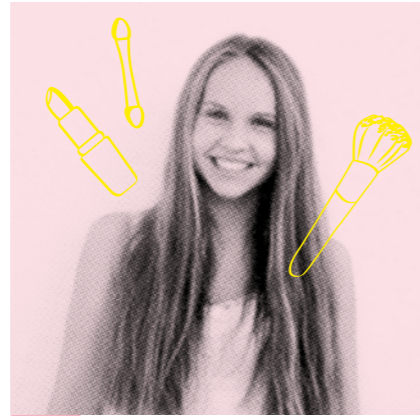
Gruppepress opplever vel de fleste. Jeg ville likevel aldri sittet på med noen som hadde drukket alkohol. Det blir for dumt å kanskje skulle dø fordi man lar en full venn presse på. Jeg sier heller ifra, og jeg har stoppet folk som har vært påvirket ved å ta nøklene.

FØRERKORT:

De første månedene med lappen var det som en drøm hadde gått i oppfyllelse. Nå har jeg hatt lappen i snart tre år, og er mer vant til å kjøre. Jeg setter fremdeles stor pris på å ha muligheten til å ta meg selv hvor jeg vil når jeg vil.

Jeg har sittet på med folk som kjører som svin på veien. Jeg sier ifra selv om det skaper dårlig stemning i øyeblikket. Jeg gidder ikke å risikere livet for en kjøretur. Jeg har mange som er glad i meg.

- Victor

MARIE (20 ÅR)

FORBILDER:

Når det kommer til lure tanker og klokhet, er mormoren min et stort forbilde. Ellers er bestefaren min det mest positive mennesket jeg kjenner. Og så tror jeg barna i barnehagen hvor jeg er vikar, kan oppleve meg som et forbilde.

GRUPPEPRESS:

Jeg legger nok mye press på meg selv og vil gjøre mitt beste på alle arenaer. Jeg har aldri følt på gruppepress rundt alkohol, sminke og klær. Jeg er for uinteressert, rett og slett.

FØRERKORT:

Da jeg fikk førerkort, var jeg først lettet. Så følte jeg meg veldig fri. Plutselig var jeg ikke lenger avhengig av foreldre eller kollektivtransport. Jeg har hatt lappen i omtrent to år, og det føles fortsatt veldig deilig. Det gjør det mye lettere å kombinere skole, jobb, trening og andre aktiviteter som før har vært vanskelig.

SEBASTIAN (20 ÅR)

FORBILDER:

Jeg ser på Barack Obama som en rollemodell. Jeg ser opp til ham og ser ham som en god person, men det betyr ikke at jeg vil bli som ham. Min far er mitt forbilde, og derfor også en person jeg kan tenke meg å ligne. Jeg tror ikke noen ser på meg som sitt forbilde.

GRUPPEPRESS:

Da jeg var yngre, følte jeg kanskje press fra familie og venner om skole, klær og økonomi, men ikke i dag. Nå gjør jeg det bra på skolen fordi jeg selv synes det er viktig, går med klær jeg liker og er fornuftig med penger fordi jeg ønsker å spare.

FØRERKORT:

Da jeg fikk lappen, følte jeg en enorm frihetsfølelse og at det å kjøre bil var helt naturlig. Etter å ha hatt lappen i snart tre år, føler jeg mer på frykten for å miste den enn gleden over å ha den.

FRIHET OG ANSVAR

SER VENNENE DINE PÅ DEG SOM EN GOD SJÅFØR?

▼: Vennene mine ser meg som en veldig forsiktig sjåfør, noe som stemmer. Hadde jeg strøket på førerprøven, ville det nok vært på grunn av for lav fart.

▼: Det gjør de. Med mye kjøref erfaring, og alt jeg har vært borti, føler jeg meg ganske trygg.

STOPPER DU VENNER SOM HAR DRUKKET FRA Å KJØRE?

▼: Ville gjort det jeg kunne for å hindre kjøring.

▼: Jeg har veldig respekt både for alkohol og trafikk, og synes kombinasjonen er altfor skummel til å tie.

▼: Det er litt vanskelig, men jeg hadde nok grepet inn og satt en stopper etter rundt to øl.

BRYTER DERE FARTSGRENSENE I VENNEGJENGEN?

▼: Om jeg iblant kjører for fort, så har jeg full oversikt.

▼: Dersom man har dårlig tid, og det er utenfor boligfelt, er det akseptert å ligge litt over fartsgrensen.

▼: Når vi ser at det er mulig å kjøre trygt over fartsgrensen, så gjør vi det.

Jeg tror jeg er ganske lik i kjørestilen som foreldrene mine. Til tross for det er jeg nok hakket mer glad i fart enn dem. - Sebastian

OPPGAVE
NY LAPP, NY FRIHET
Tenkeskriv i 3 minutter:
«Hvor ville jeg kjørt om jeg hadde hatt lappen?»

(Skriv alt du tenker på uten å stoppe skrivingen. Les spørsmålet én gang til før du begynner.)

- Kom og spis, roper mamma.
- Rester fra fårrikålen og sjøtunge i bonus!

- Sorry, har middagsavtale, ler jeg og vipper foten inn i skoen jeg akkurat hadde ristet av meg.

••• Sjøtunge? En tunge som kommer fra sjøen? Skjer ikke, mamma! avgjør jeg.

- Mer på meg, roper pappa fra stuen.
- Du aner ikke hva du går glipp av!

- Se på broren din da, Lene! prøver hun.
- Han spiser!

••• Simen smiser, for han trenger penger til kinoen på fredag, tenker jeg.

- Nei, jeg vet ikke hva jeg går glipp av, men jeg vet at jeg føler meg mer lykkelig med kebab hos Kristian enn tunge fra sjøen.

Er der om 20. Ny adresse? 🍉 🍌 🍷

Setter meg i bilen med mitt nye førerkort. Det er så rart å kjøre uten noen i passasjerstet. Jeg er liksom en av dem nå. Sjåfør!

Jeg husker at trafikkklæreren skremte meg da han sa at det bare var 45% av sjåførene som ikke brukte mobiltelefon under kjøring. Det forteller meg at **55% bruker mobil på kjøreturene sine.**

••• Synes lastebilen bak meg kjører litt nært. Uhhh...

OPPGAVER

STATISTIKK ER IKKE BARE TALL

1. Sett av ett minutt og forestill deg alle tallene som mennesker. Velg ut fem land.
2. Skriv så ned hvilket bilde du dannet deg til hvert av landene?
3. Hvilke følelser får man når man leser statistikker?
4. Hva kan målet med å vise slike statistikker være? Fordeler/ulemper.

LAND MED FLEST DREPTE I TRAFIKKEN ÅRLIG

LAND	DREPTE*	DØDELIGHET**	INNBYGGERE
Kina	220.783	16,5	1.336.317.116
India	196.445	16,8	1.169.015.509
Nigeria	47.865	32,3	148.092.542
USA	42.642	13,9	305.826.246
Pakistan	41.494	25,3	163.902.405
Russland	35.972	25,2	142.498.532
Brasil	35.155	18,3	191.790.929
Egypt	31.439	41,6	75.497.913
Etiopia	29.114	35,0	83.099.190

*Estimater fra WHO for 2007

**Antall drepte årlig pr. 100 000 innbyggere

PASS PÅ

«Råkjørere» har ingen grunn til å føle seg trygge. 6. mai varslet UP gjennom TV 2 at de vil ha langt flere fartskontroller i år enn i fjor. Målet er at både farten og antall trafikkdrepte skal ned. Hele hensikten med fartsgrenser er selvsagt at risikoen for skade øker i takt med farten.

Visste du at hvis du blir tatt for ulovlig trimming av elsykkel, moped eller motorsykkel, kan du straffes med bot eller ubetinget fengsel i tillegg til prikkbelastning?

En trimmet elsykkel vil raskt få stor slitasje fordi den ikke er laget for høy fart. Hva om den kollapser i 60 km/t?

OPPGAVE

STRAFFER, PRIKKER, BØTER OG FENGSEL

Det koster deg 1700 kroner om politiet tar deg i å snakke i håndholdt mobil eller taste på telefonen mens du kjører. I 2016 skrev politiet ut 15 269 forenkledde forelegg for dette.

Hvor mange kroner er det til sammen?

TIPS OG SPARERÅD

Vurderer du å ta lappen på bil? Da er det bare å spare. Det koster! Her er noen tips for å unngå noen av utgiftene.

1. Sjekk om skolen tilbyr trafikk valgfag. Da kan du få mye ut av skoletiden, og motivasjonen er høy. Kanskje sparer du også reiseutgifter du ville hatt til og fra kursstedet.
2. Søk etter godkjente kjøreskoler på www.vegvesen.no eller få tips av kjente. Meld deg på trafikkalt grunnkurs.
3. La din private kjørelærer bli med på første kjøretime. Da får begge gode tips og råd, og kan sikre riktig opplæring helt fra begynnelsen. **Statens vegvesens råd er 140 kjøretimer før førerprøven.**
4. Øvelseskjør jevntlig, både med kjøreskole og privat. Be om «lekser» for tilpasset opplæring og raskere fremgang. Engelske undersøkelser viser at **riktig mengdetrening kan redusere ulykkesrisikoen med 80 % det første året.**
5. Les teoriboken mellom kjøretimene. Du vil lære teorien raskere når du er bevisst på den i trafikken.

Tap av førerrett - lappen tilbake

Den som registreres med åtte prikker eller mer i løpet av tre år, mister lappen for seks måneder. Tre-årsperioden regnes for hver enkelt overtredelse. Prikkene blir slettet etter tre år fra den dagen du skrev under på forelegget du fikk, eller tre år fra den dato endelig dom ble avsagt i saken.

▶ Skjermer lyser.

Drrrr. Pling.

Hjertet hopper litt hver gang, men jeg får skrudd av vindusviskerne og får bedre oversikt over veien igjen. Det er sikkert Kristian som sender den nye adressen sin. Jeg pleier alltid å kjøre feil, og han er en gentleman og vil passe på.

TUUUUUUUUT!

Lastebilen kjører forbi i venstrefilen, sjåføren vifter med knyttneven. Jeg hadde skjenet litt over til venstre, filen han kjørte i, og han ville forbi. Jeg retter opp bilen og puster ut. Alt går fint nå.

●●● Skjermer på mobilen lyser igjen. Lurer på hva det er. Kan ikke svare.

– Seeeee på meg, føler jeg mobilen klage.

Jeg ser på skjermer. Snur den rundt, så jeg ikke blir distraheret av lyset. Ser på veien igjen. God trafikk. 80 km/t. Ingen bak. God sikt fremover.

Mobiltelefonen er i ferd med å skli sakte mellom setene. Prøver å dra den mot meg med ladekabelen. Den setter seg fast.

●●● Ahhh, så irriterende!

Telefonen får vente. Jeg ser ned igjen. Jeg vet det er galt. Jeg ser opp igjen.

●●● Lillestrøm? Hva har jeg gått glipp av? Jeg var jo på Alnabru for litt siden.

Jeg bøyer meg litt til siden, strekker høyrearmen forsiktig ned mellom bilsetene for å fiske opp telefonen.

Jeg ser opp igjen. Ah, en bensinstasjon. Jeg stopper for å lese meldingene og taste inn adressen på GPS-en. Kobler mobilen til billaderen. 7% igjen. GPS-en sier at jeg må snu når det er mulig.

Jeg tar av og kjører gjennom et boligstrøk. Et par 10-åringer sykler opp og ned på fortauskanten. Tenker på boka «Mick Harte har vært her». Jeg vil at

DU MISTER LAPPEN MED ÅTTE PRIKKER!

I tillegg til bøter og soning, kan man få prikker for å bryte trafikkreglene. Får du din 8. prikk i løpet av tre år, ryker lappen. Dette kan du lese mer om på www.vegvesen.no. Har du hatt lappen i mindre enn to år, får du dobbelt så mange prikker som erfarne sjåførere. Erfarne sjåførere får to eller tre prikker for hver overtredelse, mens nybegynneren får fire eller seks prikker.

Fartsovertredelser: Forelegg inntil 10 000 kroner + 3 prikker

Kjøring på rødt lys: 6800 kroner + 3 prikker

Ulovlig forbikjøring: 6800 kroner + 3 prikker

Brudd på vikeplikten: 6800 kroner + 3 prikker

For kort avstand til bilen foran: 6800–10 000 kroner + 3 prikker

Unnlatt sikring av passasjerer under 15 år: 1500 kroner + 2 prikker

Ca. 25% av dødsulykkene i trafikken skyldes rus, og ungdom utgjør en stor risikogruppe her. Derfor har Norges eneste trafikkorganisasjon for ungdom utviklet et nytt digitalt undervisningsopplegg om rus i trafikken. Kurset er spesielt relevant for personer som holder på med å ta lappen. Det er helt gratis, og varer i ca. 40 minutter. **Gå inn på maungdom.no/ekurs og ta kurset!**

OPPGAVER

PRIKKER & BØTER

Fartsgrensen i byer og tettsteder er som regel 50 eller 30 km/t. I boligområder er fartsgrensen som oftest 30 km/t.

Hva er årsaken til at det er akkurat disse grensene?

Hvorfor får man dobbelt så mange prikker for overtredelser i trafikken når man har hatt lappen i mindre enn to år?

DEN MYKE TRAFIKANT

Ta testen, og se hvilken risikotype du tilhører.

RISIKOTESTEN

- a) Bruker du sykkelhjelme?
- b) Går du på grønn mann?
- c) Jeg legger bort mobilen når jeg krysser veien
- d) Bruker du refleks?

Aldri = 1 poeng
 Sjelden = 2 poeng
 Noen ganger = 3 poeng
 Ofte = 4 poeng
 Alltid = 5 poeng

RISIKOTYPE

RESULTATER – DEN MYKE TRAFIKANT

► 0-10 POENG

Her er det mye som kan forbedres. Du tar mange unødige sjanser i trafikken, og er heldig om du ikke har skadet deg ennå. Du risikerer også høye bøter for å bryte trafikkreglene. Sett deg inn i dem, og se om du har råd til å ta slike sjanser. Du har mange som er glad i deg. Ta ansvar!

► 11-13 POENG

Du har kunnskap om trafiksikkerhet, men velger å ikke følge reglene for ofte. Du er langt fra trygg i trafikken, og bør med enkle grep sikre deg selv. Du har mange som er glad i deg og mange som ser på deg som en rollemodell. Dessuten er bøtene for å bryte trafikkreglene høye. Har du råd til det?

► 14-16 POENG

Du er en ganske flink myk trafikant og er bevisst på farene. Du tar likevel noen unødvendige sjanser hvor du overlater risikoen til andre. Vær enda mer skjerpet i trafikken, og vær klar over at du er umistelig.

► 17-24 POENG

Gratulerer! Du er en ambassadør for Trygg Trafikk! Du gjør trafikken trygg og forutsigbar for andre og er en god rollemodell. Påvirkningen din på andre skaper gode holdninger, og dermed tryggere trafikk. Du er med på å gjøre nullvisjonen mulig.

OPPGAVE

VEI-FART-TID

a) Hvor mange meter kjører du i sekundet hvis du kjører i 90 km/t?

b) Hva om du kjører i 50 km/t? Hvor langt kjører du i blinde om du er opptatt med mobilen i tre sekunder?

FORBUOT Å TASTE PÅ MOBILEN NÅR DU KJØRER
 Visste du at hvis du kjører i 80 km/t og ser på mobilen i bare ett sekund, har du faktisk kjørt 22,2 meter i blinde? Tør du gå 20 meter i blinde?

OPPGAVE

TAR DU SJANSEN?

Test foreldre, lærere eller deg selv som kommende sjåfør!

Flytter du blikket fra veien for å sjekke snap eller andre ting mens du kjører?

- a) Sjelden
- b) Noen ganger
- c) Ofte
- d) Aldri

► lillebroren min skal lese den. Jeg hadde lest omtalen høyt for ham:

«Mick Harte har vært her. Når man gjør dumme ting, så har man vanligvis flaks, og så går det bra likevel. Og hvis det går bra mange nok ganger, er det innmari lett å begynne å tro at det kommer til å gå bra hver gang. I det uendelige, altså.»

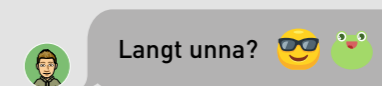

Phoebe Hartes lillebror, Mick, blir drept i ei sykkelulykke. Hun beskriver broren og hvordan hans død har virket inn på familien.

Den burde alle lese. Kanskje høyt i klassen, så læreren kan snakke om det som skjer i boka.

Drrrr. Pling.

«Stopp ved enden av veien. Du er fremme», sier GPS-en.

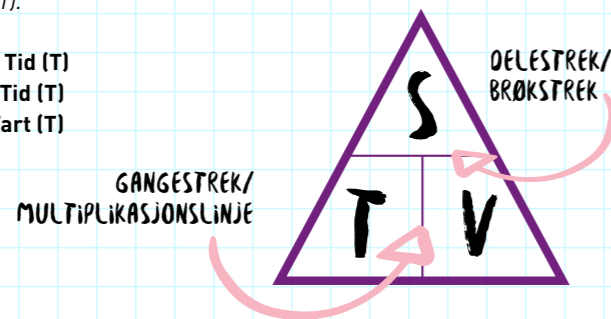
HUSKETEKNIKK FOR VEI-FART-TID

«SVENSK TREKANTVAFFEL»

Hva var formelen igjen? Slik kan du huske den for alltid!

Her er formlene for å regne ut vei (S), fart (V), tid (T).

Vei (S) = Fart (V) x Tid (T)
 Fart (V) = Vei (S) : Tid (T)
 Tid (T) = Vei (S) : Fart (T)

«Svensk TV» er også brukt av mange for å huske plasseringen i husketrekanten.

Lagre som ...

SLIK GÅR DU FREM

1. Hva skal du huske?
 Eksempel: Formelen for vei, tid og fart
2. Lag et ord av hver bokstav som danner en setning eller ordkombinasjon – ord du vil huske.
 Eksempel: Svensk trekantvaffel
3. Tegn!

Å DREPE ET BARN

av Stig Dagerman

Det er en lett dag, og solen står på skrå over slettene. Snart vil klokke-
ne ringe, for det er søndag. Mellom
et par rugåkrer har to unge funnet
en sti som de aldri før har gått,
og i slettens tre landsbyer blinker
vindusrutene. Menn barberer seg
foran speilene på kjøkkenbordene,
kvinner skjærer nynnende opp kaker
til kaffen og barn sitter på gulvene
og knapper sine liv. Det er den
lykkelige morgenen til en ond dag,
for denne dagen vil et barn drepes
i den tredje bygden av en lykkelig
mann. Ennå sitter barnet på gulvet
og knapper sitt liv, og mannen som
barberer seg sier at i dag skal de
ta en rotur nedover elven – mens
kvinnen nynner og legger de ny-
skårne kakestykkene på et blått fat.

INGEN SKYGGE farer over kjøkkenet,
og likevel står mannen som skal
drepe barnet ved en rød bensin-
pumpe i den første bygden. Det er

en lykkelig mann, som titter inn i et
fotoapparat, og i glasset ser han en
liten blå bil, og ved siden av bilen en
ung pike som ler. Mens piken ler og
mannen tar det pene bildet, skrur
bensinselgeren lokket fast på tanken
og sier at de får ha en fin dag. Piken
setter seg inn i bilen, og mannen som
skal drepe et barn tar lommeboken
opp av lommen og sier at de skal
kjøre ut til havet, og ved havet skal
de låne en båt og ro langt, langt ut.
Gjennom de nedrullede rutene hører
piken i forsetet hva han sier, hun
lukker øynene, og når hun lukker
øynene ser hun havet og mannen
ved siden av seg i båten. Det er
ikke en ond mann, han er glad og
lykkelig, og før han går inn i bilen
står han et øyeblikk foran kjøleren,
som gnistrer i solen, og nyter glansen
og duften av bensin og løvtrær.
Ingen skygge faller over bilen, og
den blanke støtfangeren har ingen
merker og er heller ikke rød av blod.

MEN SAMTIDIG som mannen i
bilen i den første bygden smeller
igjen døren til venstre for seg og
trekker ut starteren, åpner kvinnen i
kjøkkenet i den tredje bygden skapet
sitt og finner ikke noe sukker. Barnet,
som har kneppet knappene og
knyttet lissene i skoene, står på kne
ved benken og ser elven som slynger
seg mellom oretrærne og den svarte
prammen som ligger trukket opp
i gresset. Mannen, som skal miste
sitt barn, er ferdigbarbert, og folder
akkurat speilet sammen. På bordet
står kaffekoppene, kakene, fløten
og fluene. Det er bare sukkeret som
mangler, og moren sier til barnet sitt
at det skal løpe over til Larssons og
låne et par biter. Og mens barnet
åpner døren, roper mannen etter
det at det må skynde seg, for båten
venter på stranden og de skal ro så
langt som de aldri før har rodd. Når
barnet siden løper gjennom hagen,
tenker det hele tiden på elven og på
fiskene som vaker, og ingen hvisker
til det at det bare har åtte minutter
igjen å leve og at båten skal ligge der
den ligger hele den dagen, og mange
andre dager.

DET ER IKKE LANGT til Larssons, det
er bare tvers over veien, og mens
barnet litt senere løper over veien,
kjører den lille blå bilen inn i den
andre landsbyen. Det er en liten by
med små, røde hus, og mennesker
som nettopp har våknet sitter i sine
kjøkkener med kaffekoppen løftet
og ser bilen fare forbi på den andre
siden av hekken med en høy sky av

støv etter seg. Det går svært fort, og
mannen i bilen ser poplene og de
nyttjærede telegrafstolpene skimte
forbi som grå skygger. Det lukter
sommer gjennom vindusruten, de
farer ut av byen, de ligger fint og
trygt midt på veien ennå. Det er
deilig å kjøre helt alene på en myk,
bred vei, og ute på sletten går det
enda finere. Mannen er lykkelig og
sterk, og med den høyre albuen
kjenner han sin kvinnes kropp.
Det er ikke en ond mann. Han har
hastverk for å komme fort ut til
havet. Han ville ikke ha gjort en
flue fortred, men likevel skal han
snart drepe et barn. Mens de i full
fart nærmer seg den tredje bygden,
lukker piken øynene og leker at
hun ikke vil åpne dem før de kan se
havet, og hun drømmer i takt med
bilens myke krengetninger om hvor
blankt det vil ligge.

FOR SÅ UBARMHJERTIG er livet
konstruert at et minutt før en
lykkelig mann dreper et barn, er han
ennå lykkelig, og et minutt før en
kvinne skriker av gru, kan hun lukke
øynene og drømme om havet, og det
siste minuttet i et barns liv kan dette
barnets foreldre sitte i et kjøkken
og vente på sukker og snakke om
barnets hvite tenner og om en rotur,
og barnet selv kan lukke en grind og
begynne å gå over en vei med et par
sukkerbiter i hvitt papir i den høyre
hånden, og hele dette siste minuttet
ikke se noe annet enn en lang, blank
elv med store fisker og en bred pram
med tause årer.

ETTERPÅ ER ALLTING for sent. Etterpå står en blå bil på skrå over veien og en skrikende kvinne tar hånden fra munnen og hånden blør. Etterpå åpner en mann en bildør og prøver å stå på beina enda han har en avgrunn av gru inni seg. Etterpå ligger et par hvite sukkerbiter meningsløst strødd utover i blod og grus, og et barn ligger ubevegelig på magen med ansiktet hardt presset ned mot veien. Etterpå kommer to bleke mennesker, som ennå ikke har drukket ut kaffen, løpende ut gjennom en grind og ser et syn på veien som de aldri vil glemme. For det er ikke sant at tiden leger alle sår. Tiden leger ikke et drept barns sår, og den leger svært dårlig smerten hos en mor som hadde glemte å kjøpe sukker og sender barnet sitt over veien for å låne, og like dårlig leger den angsten hos en en gang lykkelig mann som har drept det.

FOR DEN SOM HAR drept et barn, kjører ikke ut til havet. Den som har drept et barn, kjører langsomt hjem i

taushet, og ved siden av seg har han en stum kvinne med bandasjert hånd, og i alle bygder som de passerer ser de ikke et eneste menneske som er i godt humør.

ALLE SKYGGER er meget mørke, og når de skilles er det fremdeles under taushet, og mannen som har drept barnet, vet at denne tausheten er hans fiende og at han kommer til å trenge år av sitt liv for å beseire den ved å skrike at det ikke var hans skyld. Men han vet at det er løgn, og i sine netters drømmer vil han i stedet ønske å få et eneste minutt av sitt liv tilbake for å gjøre dette eneste minuttet annerledes.

MEN SÅ UBARMHJERTIG ER LIVET MOT DEN SOM HAR DREPT ET BARN, AT ALLTING ETTERPÅ ER FOR SENT.

OPPGAVE

ANALYSE, REFLEKSJON

Ta utgangspunkt i risikofaktorene fart, rus, oppmerksomhet, sikring og kunnskap – FROSK.

På hvilken måte kan du se at noen av disse påvirker utfallet i novellen? Begrunn svaret, og vis til eksempler i teksten.

(Teksten er opprinnelig skrevet av Stig Dagerman til en svensk trafiksikkerhetskampanje i 1948. Denne oversettelsen av Gunnel Malmström er hentet fra Samtiden nr. 6/1987. Noen ord og uttrykk er endret siden oversettelsen.)

OPPGAVE

ROLLESKRIVING

Når man skal skrive gode tekster, kan det være lurt å sette seg inn i karakterenes liv.

Velg et av forslagene nedenfor:

Far

Faren i novellen skriver et innlegg i lokalavisen om trafikk-sikkerhet. Han bruker sin egen opplevelse for å beskrive følelsene sine.

Sjåfør

Mange blir berørt av hendelsen sjåføren har vært gjennom. Beskriv følelser gjennom karakterenes handlinger og tankerferater. Velg sjanger og forfatterperspektiv!

Mor

Fortsett novellen der den slapp, og skriv fra morens perspektiv de neste dagene, ukene, månedene eller årene. Valgfri sjanger!

Kjæresten til sjåføren

Du skal ta rollen som kjæresten til sjåføren. Hun er på Messenger med sin beste venninne. Sett deg inn i kjærestens situasjon, og skriv en samtale mellom venninnene.

Eksamen i norsk?
Se på vurderings-
matrisen før eller etter
at du har skrevet. Er
det noe du vil
endre på?

KARAKTER 5?

Vurderingsskjema med kriterier for måloppnåelse har **ti kategorier** for disse teksttypene.

Slik beskrives en besvarelse som har fått **karaktaren 5 eller 6**:

Eleven ▶ har hensiktsmessig struktur og god sammenheng ▶ har relevante momenter og/eller eksempler med god bredde ▶ bruker presist og relevant fagspråk ▶ gjør greie for virkemidler og viser hvordan de fungerer i teksten ▶ gjør presist greie for argumentasjon/bruk av appellformer og funksjonen de har ▶ gjør greie for tema/budskap/hovedsynspunkt på en selvstendig måte	▶ reflekterer over tekster på en selvstendig måte, har vurderinger og grunngitte synspunkter ▶ sammenligner tekster på en oversiktlig og god måte ▶ viser at eleven kan plassere tekster kulturhistorisk, med forståelse for sammenhengen ▶ bruker eventuelle kilder relevant, etterprøvbart og selvstendig

Se mer om eksamen på udir.no/eksamen-og-prover/eksamen/

EKSAMEN I NORSK?

Sjekk dette!

(Utdrag fra Skrivsenterets sider)

Lesing: Du må kunne lese slik at du forstår tekstvedleggene, og du må kunne lese oppgaven og forstå den.

Faglig kunnskap: Du må kunne sette tekstene du bruker inn i en faglig sammenheng, og du må beherske et fagspråk.

Skriving: Du må ha strategier for å planlegge og skrive tekster med god struktur og sammenheng, revidere tekstene underveis og finpusse dem til slutt. Mer informasjon finner du på www.skrivesenteret.no under ressurser.

Hvorfor lese «Å drepe et barn»?

Den er eksamensrelevant og har mange eksempler på litterære virkemidler.

Det gir rom for å sette seg inn i en tekst med seg selv i rollen og tilpasser skriving til elevens forståelse og refleksjon.

Vurderingsveiledning for norsk skriftlig uttrykker det slik: «Tolkninger og analyser er oppgavetyper der elevene skal gjøre greie for form og innhold i tekster ved hjelp av fagspråk og reflektere over tekstene.» Mer om dette finner du på www.skrivesenteret.no under modelltekster. Det er ingen skarpe skiller mellom tolkning og analyse, selv om begrepet tolkning er knyttet til mening og forståelse. Både i tolkninger og analyser forventes det at elevene kan vise og begrunne sin forståelse av teksten.

12 RULES OF THE ROAD

BICYCLE SAFETY

1 OBEY ALL TRAFFIC REGULATIONS

Red and green lights, stop signs, highway directions.

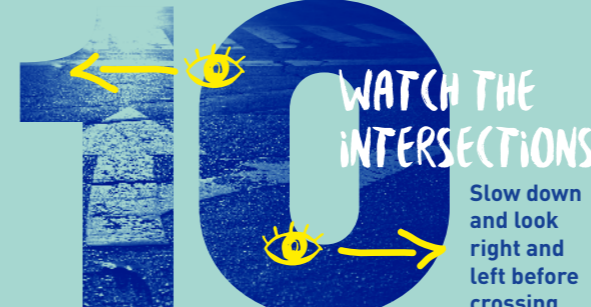
2 KEEP TO THE RIGHT & FOLLOW TRAFFIC

Always ride in a straight line, never weave in and out.

3 HAVE PROPER LIGHTS FRONT AND REAR

Never ride at night unless you have a white headlamp in front, and state approved red reflector in the rear.

10 WATCH THE INTERSECTIONS

Slow down and look right and left before crossing.

11 USE HAND SIGNALS

Let the other drivers know your intent, use hand signals.

1 HAVE A PROPER SIGNALLING DEVICE

Warn others of your approach with a horn or bell.

5 YIELD THE RIGHT OF WAY TO PEDESTRIANS

Avoid the sidewalks and pay extra attention at crosswalks.

4 WATCH OUT FOR CARS

Beware of cars pulling out or doors opening unexpectedly.

12 NEVER WEAVE OR SWERVE

Unexpected moves cause accidents. Ride safely and watch out for the other riders.

KONKURRANSE

Flere mennesker i Norge oppfordres til å sykle og gå mer enn før. Barn skal også sykle tidligere.

Hvordan skal vi sørge for at dette ikke fører til flere omkomne og hardt skadde?

Send inntil tre forslag til hovedkontor@tryggtrafikk.no (merk med «Underveis») og bli med i konkurransen om gavekort på 5000 kroner.

OPPGAVER

BICYCLE SAFETY

1 ENGLISH
Read each rule. Underline words you find difficult.

2 ENGLISH
Draw a circle around the four rules you find most important!

3 ENGLISH
Compare with another student or write down why you find the rules important.

4 ENGLISH
Translate the rules into Norwegian.

5 NORSK
Sammenlign oversettelsen med læringspartner/sidemann og rett opp i feil.

6 NORSK
Lag et ord av hver bokstav som danner en setning eller ordkombinasjon av de fire viktigste reglene (memoteknikk).

7 NORSK
Tegn bilder til setningen eller ordkombinasjonen du laget.

Halla! Grattis med lappen
a Lene 🚗 🚧 🚦
Harrytur snart da?

Tusen takk!! 🥰 Super happy
Yas hva med til

DETTE HØRER
POLITIET OFTE
ETTER EN ULYKKE

-JEG SÅ INGENTING!

BRUK REFLEKS!

Underveis er utgitt med støtte fra:

CODAN

KLP

Nemi
Forsikring

Landbruksforsikring

FrendeForsikring

VARDIA

Jernbanepersonalets
bank og forsikring

DNB

storebrand

PROTECTOR
forsikring